

SÄÄKSISÄÄTIÖN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2010

1. Yleistä

Vuosi 2010 oli säätiön 21. toimintavuosi. Säätiön 20-vuotisjuhlavuotta vietettiin kuitenkin vasta päättyneen vuoden aikana, koska säätiön varsinainen toiminta käynnistyi vuoden 1991 alussa.

Säätiön työnkuva on edellisten vuosien tapaan rakentunut neljästä eri päätoimintalinjasta:

1.1 Säätiön perustehtävät

- varojen kerääminen lajin suojelutyötä varten, apurahojen jakaminen, suojeluinformaation jakaminen, lausuntojen antaminen, monimuotoinen yhteistyö eri yhdistysten, koulujen ja yritysten kanssa sekä säätiön yleisten toimintaedellytysten luominen

1.2 Sääksikeskuksen toiminnan ylläpito

- kohdetta hoidetaan yhteistyössä Taigabird Oy:n kanssa

1.3 Sääksen tekopesäverkoston ylläpito

- säätiö ylläpitää lajin tekopesäverkostoa ns. perustutkimusalueella Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaan koillisosissa

1.4 Osallistuminen valtakunnallisen sääksitutkimuksen kenttätöihin

- säätiö on jo useiden vuosien ajan tukenut Sodankylän, Inarin ja Utsjoen alueella tapahtuvaa sääksien rengastustyötä
- merkittävä tutkimushanke on myös Pertti Koskimiehen johtama Kaakkois-Suomen sääksiprojekti
- uutena maakunnallisena hankkeena on säätiön tuella käynnistetty Kainuun sääksikannan seurantatyö (2009)
- osallistuminen Hämeessä tehtäviin kenttätöihin

Satelliittisääksi Jukka pesi onnistuneesti Pälkäneellä. Jukan jännittävää syysmuuttoa saatiin seurata internetin välityksellä. Syksyllä 2010 Jukka asettui talvehtimaan vanhalle talvireviirilleen Kamerunin Lagdo -järvelle.

Kokonaan uutena ja erittäin mielenkiintoisena hankkeena käynnistettiin Pohtiolammen sääksialtaalla saalistavien sääksien nettikameraseuranta. Kokeilu sai yleisön varauksettoman tunnustuksen. Niin ikään pesäkamera oli toiminnassa koko kesäkauden ajan Janakkalan Kesijärvellä. Tämän kameran toiminnassa oli kevätkesällä jonkin verran teknisiä vaikeuksia.

Säätiön 20-vuotisjuhlavuotta vietettiin työn merkeissä. Ainoana ulospäin näkyvänä tapahtumana järjestettiin 6.11.2010 juhlaseminaari Hämeenlinnan Verkatehtaalla. Yleisön palaute seminaarista oli kannustavaa.

2. Säätiön hallitus, työvaliokunta ja henkilöstö vuonna 2010

2.1 Säätiön hallituksen kokoonpano

Ilmari Häkkinen; puheenjohtaja, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Sami Lyytinen; varapuheenjohtaja, Yläne (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Markku Hyvärinen; jäsen, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Arto Kalliola; jäsen, Lieto (BirdLife Suomi)

Yrjö Kuronen; jäsen, Tuusula (talouselämän asiantuntija)

Toni Laaksonen; jäsen, Turku (petolintutkimuksen asiantuntija, Suomen Akatemia)

Jukka Leskelä; jäsen, Nurmijärvi (talouselämän asiantuntija)

Terho Poutanen; jäsen, Espoo (Suomen Luonnonsuojeluliitto ry)

Jari Valkama; jäsen, Turku (Luonnontieteellinen keskusmuseo/Eläinmuseo)

Säätiön asiamiehenä on toiminut **Juhani Koivu** Hämeenlinnasta.

Säätiön hallituksen jäsenille eikä asiamiehelle ole maksettu palkkoja, eikä minkäänlaisia palkkioita hallitustyöskentelystä.

2.2 Työvaliokunta

Työvaliokunnassa ovat työskennelleet:

Markku Hyvärinen, puheenjohtaja

Arto Kalliola, I sihteeri (atk-asiantuntija)

Yrjö Kuronen, jäsen (kotisivut, nettikamerat)

Juhani Koivu, II sihteeri (tekopesäohjelma ym.)

Harri Koskinen, jäsen (tekopesäohjelma)

Panu Villanen, jäsen (luentomateriaalit)

Sami Lyytinen, jäsen (kamerahankkeet)

Hannu Vainiopekka, jäsen (kuvapalvelu)

Vesa Hyyryläinen, (Kainuun sääksiprojekti)

Työvaliokunta kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Lisäksi järjestettiin useita puhelin- ja sähköpostineuvotteluja, joista muutamat koskivat vain osaa työvaliokunnan jäsenistä.

2.3 Säätiön palveluksessa olleet työntekijät

Sääksikeskuksen oppaana ja huoltomiehenä työskenteli 9.5. – 30.11.2010

Jouko Ylönen Kangasalta. Hänen palkkaukseensa saatiin täysimääräinen palkkatuki Pirkanmaan ELY-keskukselta.

Kari Pajula työskenteli huoltomiehen tehtävissä sääksikeskuksessa ajalla 15.4. – 14.10.2010. Hänen palkkauksestaan vastasi Kangasalan kunta.

Koululainen **Andreas Ansaharju** oli säätiön kesätöissä 7.6. -24.7.2010. Hänen tehtävänään oli koota säätiön lehtileikkeet leikekirjoiksi vuosilta 1990 – 2010. Palkkaukseen saatiin Hämeenlinnan kaupungin myöntämä kesätyöllistämisseteli.

2.4. Henkilöstö säätiön muissa tehtävissä

Säätiön tilintarkastajina toimivat **Heikki Itkonen** (HTM) ja **Jouko Astor** (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry).

Säätiön kirjanpitäjänä on toiminut FL **Jaakko Ansaharju**.

Säätiön kotisivujen ylläpidosta vastasi **Yrjö Kuronen**. Säätiön tiedottajana toimi **Terho Poutanen**. Säätiön asiamiehen tehtäviä on hoitanut **Juhani Koivu**. Lisäksi hän on vastannut säätiön rahastonhoitajan tehtävästä sekä sääksikeskuksen toiminnanjohtajan tehtävistä.

Sami Lyytinen on vastannut säätiön nettikamerakokeiluista ja **Harri Koskisen** johdolla on toteutettu sääksien tekopesäohjelmaa.

Vesa Hyyryläinen on johtanut uudelleen käynnistettyä Kainuun sääksiäprojektia.

3. Sääksikeskuksen keskeisimmät hankkeet vuonna 2010

3.1 Esiselvitys kala-aldaiden säännöstelypadon muutostyöstä

Pirkanmaan ELY-keskuksen vaatimuksesta suoritettiin koko vuoden 2010 ajan veden korkeus- ja virtaamamittauksia Pohtiolammen säännöstelypadon kautta kulkevien vesimassojen ja virtaamien määrittämiseksi eri vuoden aikoina. Selvitystyö aiheutui Pirkanmaan ELY-keskuksen laatiman Vesijärven säännöstelyn muuttamisesta koskevan suunnitelman lähtökohdista (Vesijärven vesien uusi säännöstelyselvitys valmistui syksyllä 2009).

Wäüksynjoen selvitystyön johti ja toteutti yli-insinööri **Raimo Nissinen** Tuusulasta. Työ tehtiin konsulttityönä, jonka joutuu maksamaan Sääksisäätiö ja Taigabird Oy. Selvitys valmistui 30.12.2010. Säätiö lähettää sen Pirkanmaan ELY-keskukselle vuoden 2011 alussa.

Vesijärven säännöstelyn uusien vaatimusten seurauksena joudutaan patorakennelmiin tekemään merkittäviä muutostöitä, joista selvityksen mukaan suuritöisin on kahden uuden patoluukuilla varustetun tulva-aukon rakentaminen Pohtiolammen siltapatoon. Töiden lopullinen laajuus määräytyy kuitenkin vasta Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunnosta, jonka se tulee antamaan tässä puheena olevan Raimo Nissisen selvitystyön perusteella.

Jos muutostyölle joudutaan hakemaan uusi päätös vesioikeudelta, niin rakennushanke tulee maksamaan vähintään yli 10.000 euroa (jopa 30.000 €). Todellinen kustannusarvio voidaan tehdä kuitenkin vasta sitten, kun asiasta saadaan ELY-keskuksen lausunto, josta muutostyön laajuusvaatimukset ilmenevät. Vertaa säätiön toimintakertomus vuodelta 2009, kohta 3.5.

3.2 Lasten lintutornin rakentaminen Pohtiolammen pihamaalle

Taigabird Oy rakensi Pohtiolammen pihamaalle uuden lintutornin. Torni on tarkoitettu lähinnä opetuskäyttöön. Kohteella koulutetaan pikkulapsia ja koululaisia lintuharrastuksen perustaitojen hallitsemiseen: kuten kiikarin ja kaukoputken hyödyntämiseen havaintojen teossa.

Tornin kustannuksista vastasi Taigabird Oy. Säätiö antoi rakennustyössä lähinnä talkooapua.

3.3 Sääksikeskuksen pihamaan puuston harvennus ja pönttötalkoot

Sääksikeskuksen pihamaan puustoa harvennettiin keväällä kaatamalla kymmenkunta jättihaapaa pihamaan reunamilta. Lisäksi kaadettiin parisenkymmentä pienempää puuta. Maanomistaja lahjoitti puut säätiölle pönttöpuiksi.

Haapapöllit sorvattiin linnunpöntöiksi. Syksyn aikana niihin valmistettiin katot, pohjat ja kiinnityslistat. Hämeen ELY-keskus tuki säätiön tätä hanketta lainaamalla pönttösorvin ja sorvaajan kolmeksi päiväksi säätiön käyttöön veloituksetta.

Hankkeen tuloksena valmistui noin

- 200 varpuspöllönpönttöä,
- 20 telkänpönttöä ja
- 150 tiaisenpönttöä.

Pöntöt on tarkoitus markkinoida vuoden 2011 aikana.

3.4 Pohtiolammelle oma katuosoite

Säätiön ja Taigabird Oy:n jo vuonna 2009 tekemän aloitteen mukaisesti Kangasalan kunta teki jo samana vuonna päätöksen, että Sahalahdentieltä Pohtiolammelle erkaneva yksityistie nimetään **Pohtiolammentie** -nimiseksi tieksi. Pohtiolammen viralliseksi osoitteeksi tuli näin ollen **Pohtiolammentie 64**.

Kunta ilmoitti tekevänsä virkatyönä asianmukaiset ilmoitukset osoitteesta maistraattiin, postiin sekä maanmittauslaitokselle, josta tieto menee myös aluepelastuslaitokselle. Useista tiedusteluistamme huolimatta ko. ilmoitus ei ainakaan vuoden 2010 aikana ollut lähtenyt ao. viranomaisille, sillä esimerkiksi joulukuussa 2010 ei pelastuslaitoksen tiedostoista vielä löytynyt uutta osoitetta. Asia pyritään korjaamaan säätiön esittämällä uusilla vaatimuksilla ennen kesäkauden 2011 alkua.

3.5 Sääksitornin kuvaussiiven loppukatselmus

Sääksitornin kuvaussiiven loppukatselmus pidettiin 25.8.2010.

Tarkastusinsinööri **Jouko Jauhia** hyväksyi tornin laajennuksen ilman huomautuksia. Näin ollen tornin lisäsiipeä voidaan vastedes hyödyntää suunnitellulla tavalla täysipainoisesti.

3.6 Nettikameran käyttökokeilu sääksialtaalla

Yrjö Kurosen johdolla ja toimenpitein toteutettiin sääksien ravintolammikolla saalistavien sääksien kameraseuranta kesäkuulta aina lintujen syysmuuttoon saakka. Nettikameran kuvanvälityksessä hyödynnettiin tietokonetta, johon verkkoyhteys rakennettiin DNA:n morkkulan avulla. Kokeilusta laadittiin asianmukaiset yhteenvedot ja tilastot. Syntynyt kuva-aineisto on tallennettu.

Yleisö seurasi suurella mielenkiinnolla kohteelta internettiin välittyvää kuvaa. Asian tiimoilta esitettiin säätiölle kymmeniä tiedusteluja ja toivottiin kuvapalvelulle jatkoa. Kokeilua on tarkoitus jatkaa kesäkaudella 2011. Kameraseuranta palvelee erinomaisesti myös kohteen turvajärjestelyjä.

3.6 Sääksikeskuksen eri työkohteille saatu talkootyön tuki

Vanhaan tapaan sääksikeskuksen kenttätyöt (pl. huoltomiesten tehtävät) toteutettiin talkootyön periaatteella.

Talkootöihin osallistuivat seuraavat henkilöt:

- Yrjö Kuronen	90 tuntia	(kameraseurannan järjestelyt)
- Veikko Haake	12 tuntia	(sähkötyöt)
- Harri Salo	24 tuntia	(sekalaiset rakennustyöt)
- Jouko Alhainen	300 tuntia	(tornin rakennustyö + risusavotta)
- Heikki Niininen	60 tuntia	(tornin rakennustyö)
- Petri Uronen	25 tuntia	(pönttöjen sorvaus ym.)
- Ilpo Painilainen	4 tuntia	(lvi-työt)
- Jukka Syrjänen	8 tuntia	(saukkoaidat)
- Jouko Ylönen	10 tuntia	(lumityöt ym.)
- Juhani Koivu	350 tuntia	(kohteen sekalaiset työt)
Talkootyöt yhteensä	883 tuntia	

Säätiö kiittää kaikkia hankkeisiin osallistuneita saamastaan arvokkaasta tuesta.

3.7 Sääksikeskuksen muu toiminta, näyttelyt, vierailut yms.

Sääksikeskuksen kävijämäärä oli arvion mukaan jonkin verran pienempi kuin edellisinä vuosina. Se asettui ehken 9000 vierailijan tietämiin.

Keväällä säätiön joukkue ”Pandion” osallistui valtakunnalliseen Tornien taisto -tapahtumaan. Tilaisuudessa esiteltiin lintuharrastusta noin 40:lle kohteella vierailleelle luonnonystävälle. Joukkueemme havaitsi kisan aikana 41 lintulajia.

Kari Pietilän (ARPS) sääksiaiheinen kuvanäyttely oli ripustettuna koko kesäkauden ajan sääksikeskuksen näyttelytiloissa. Korkealuokkainen näyttely sai yleisön varauksettoman tunnustuksen ja kiitoksen osaksensa. Kuvanäyttelyn kuvista valmistettiin myyntiin myös neljä ovimagneettia, joista osa jäi kaupattavaksi vielä kesäkaudella 2011.

Piilokojujen vuokrausaste oli edelleen varsin korkea. Käytännöllisesti katsoen koko kesä oli myyty loppuun. Ulkomaalaisia kuvaajia kävi niin ikään kohteella varsin runsaasti. Toki myös jonkin verran ilmeni aina ikäviä viime hetken peruutuksia ja usein ennakkoon ilmoitetuista kuvaajapareista toinen kuvaaja jäi saapumatta. Kojujen vuokraus muodosti kuitenkin säätiön suurimman yksittäisen tulonlähteen vuonna 2010.

Epävirallisessa käytössä jo kesällä 2009 ollut yleisötornin kuvaussiipi vankisti asemaansa aina tarjolla olevien kuvauspaikkojen tarjonnan suhteen. Kuvaussiiven käyttöä kannattaa ennakkoluulottomasti kehittää. Se tarjoaa ns. yllätysvierailijoille aina erinomaiset mahdollisuudet lyhytaikaisiin kuvaussessioihin.

Vanhaan tapaan kahviossa oli kaupan myös erilaisia sääksiaiheisia tuotteita (postikortteja, kuvasalkkuja, T-paitoja, ovimagneetteja, pönttöjä, kuvasuurenoksia, tauluja, julisteita, sateensuojia, kyniä, tulitikkuja, lippiksiä ja pinssejä). Kohteella vierailevaan kävijämäärään suhteutettuna tuotteiden kauppa on sääksikeskuksessa edelleen varsin vaatimatonta. Parhaiten tekivät kauppansa T-paidat ja linnunpöntöt. Tuotekehittely lienee ainoa keino kaupankäynnin ja ylipäättään tuotteiden kysynnän parantamiseksi.

Erilaisille ryhmille järjestettiin opastettuja vierailuja sääksitornilla kaikkiaan 11 eri kertaa. Oppaina tilaisuuksissa toimivat Juhani Koivu ja Jouko Alhainen. Merkittävin ryhmävierailu oli ympäristöhallinnon neuvottelupäivien osanottajien tutustumiskäynti sääksikeskuksessa 15.9.2010. Vierailuun osallistui noin 60 ympäristöhallinnon virkamiestä.

Taigabird Oy harjoitti sopimuksen mukaisesti kahvila- ja luontomatkailutoimintaa Pohtiolammella.

4. Säätiön osallistuminen erilaisiin linnustonsuojelu- ja tutkimushankkeisiin

4.1 Satelliittisääksi Jukka

Jukan kevätmuuttoa saatiin seurata Luonnontieteellisen keskusmuseon sivuilta. Jukka pesi onnistuneesti vanhassa pesässään, jonka se tosin joutui rakentamaan kokonaan uudelleen ylös, koska pesä putosi viimeistä kapulaa myöden talvikauden aikana. Pesältä rengastettiin kolme poikasta 29.6.2010.

Jukan kesäkauden saalistuslennot päivitettiin keskusmuseon sivuille vasta syksyllä, joten niitä pääsi tarkastelemaan vasta pesintäkauden jälkeen. Jukan erittäin jännittävää ja vaiherikasta syysmuuttoa seurattiin aikaisempaan tapaan suurella mielenkiinnolla. Säätiö sai useita tiedusteluja asian johdosta koko muuttomatkan ajan. Välimeren ”paluuetapin” jälkeen Jukka asettui lopulta vanhalle talvireviirilleen Kamerunin Lagdo -järven eteläpäähän. Matkaan tärväytyi aikaa lähes kolme viikkoa enemmän, kuin edellisessä syysmuutossa.

Jukan satelliittiseurantahanketta on toteutettu yhteistyössä Luonnontieteellisen keskusmuseon ja UPM-Kymmene Metsän kanssa.

4.2 Nettikamera Janakkalan Kesijärvellä

Pesäkamera asennettiin Janakkalan Kesijärven sääksiparin ikimuistoiselle pesälle jo maaliskuulla. Keväällä kamera paljasti erittäin mielenkiintoisia asioita sääksen pesimäbiologian yksityiskohdista. Valitettavasti kameran suojalaatikon lasin huurtuminen vähensi kevätkaudella aamupäivisin karttuvien kuvien teknistä tasoa. Huurrekuvien käyttöarvo jäi varsin vaatimattomaksi. Häiriöitä oli myös langattomassa yhteydessä kameran ja linkkimaston välillä. Kesällä asennettu tehokkaampi antenni paransi oleellisesti kuvayhteyden säilymistä katkeamattomana. Huurtumisongelmasta päästiin, kun suojalaatikosta poistettiin kokonaan suojalasi.

Kesäkauden kuvamateriaali on tallennettu ulkoiselle kovalevyille, joten sitä voidaan hyödyntää myöhemmin erilaisten tutkimusten lähdeaineistona. Nettikamerahanketta on johtanut **Sami Lyytinen**.

4.3 Pohtiolammen sääksipopulaation seurantatyö

Säätiön tavoitteena on kerätä pitkällä aikajänteellä mahdollisimman kattava kokonaiskuva sääksien vierailuista Pohtiolammella. Valitettavasti tähän havainnointityöhön ei ole pystytty irrottamaan riittävästi voimavaroja. Toki kuvaajien kautta saadaan paljonkin tietoa sääksien saalistuskäynneistä, mutta tämä tieto on vaikeasti kerättävää ja vaatii runsaasti sellaisia resursseja, joita säätiöllä ei ole.

Kesäkaudella käynnistetty nettikameraseuranta parantaa vastedes tilannetta oleellisesti, koska kameraseurannan avulla saadaan rekisteröityä periaatteessa jokainen ravintolammikkoon kohdistuva sääksen saalistusisku. Tietysti kameraseuranta on ensin saatava teknisesti luotettavaksi, jotta ylipäätään luodaan edellytykset tämän seurantajärjestelmän käyttöönotolle. Vuoden 2010 aineisto on tallennettu ulkoiselle kovalevylle. (Vertaa kohta 3.6).

Arvokasta ja luotettavaa seuranta-aineistoa syntyy kuitenkin joka vuosi, kun kuvaajat onnistuvat valokuvaamaan yksittäisten sääksien renkaiden numeroita. Kesällä 2010 **Hannu Vainiopekka** ja **Janne Ignatius** kuvasivat jälleen yli kymmenen sääksen renkaiden numerot. Joukossa on sängen jännittäviäkin rengaskontrolleja.

4.4 Tekopesäohjelma

Hämeen tekopesäohjelmaa jatkettiin suunnitelman mukaisesti kenttätöiden osalta käytännöllisesti katsoen koko vuoden ajan. Myrskyt aiheuttivat tänäkin vuonna muutamia pesätappioita, mikä puolestaan lisäsi pesien rakennustarvetta. Kaikkiaan rakennettiin 11 uutta tekopesää.

Kenttätöitä jatkettiin mm. Lammin Siperiassa, jossa UPM:n metsäalueelle rakennettiin neljä pesää. Tämän alueen kokeiluhanketta jatketaan edelleen vuoden 2011 aikana.

Kenttätöihin ovat säätiöstä osallistuneet **Harri Koskinen** ja **Juhani Koivu**. Heidän lisäksensä mukana ovat olleet myös **Hannu Laurila** ja **Joona Koskinen**.

Vesa Hyyryläisen johdolla on toteutettu Kainuun sääksiprojektin kenttätöitä. Vuoden aikana on kartoitettu uusia potentiaalisia pesäpaikkoja kaikkiaan noin 30:lta metsäalueelta. Tekopesiä maakuntaan rakennettiin kaikkiaan seitsemän (7) kappaletta.

Säätiön ammattitaitoa hyödynnettiin myös kahden merikotkan tekopesän rakentamisessa Hämeeseen. Hämen ELY-keskus maksoi säätiölle pienen korvauksen pesien rakentamisesta.

5. Kokoukset

Säätiön vuosikokous järjestettiin Stone Gallery Lunnikiven kokoustiloissa 21.2.2010. Lisäksi järjestettiin kaksi sähköpostikokousta.

Säätiön työvaliokunta on kokoontunut kaikkiaan kolme kertaa. Lisäksi pidettiin useita sähköposti- ja puhelinneuvotteluja.

6. Säätiön myöntämät apurahat vuonna 2010

Säätiö myönsi kokouksessaan 20.2.2010 seuraavat apurahat:

1) Harri Koskinen, Mäntsälä Työryhmä: Sami Lyytinen, Harri Koskinen, Ilpo Painilainen, Tero Niskanen ja Tuomo Ollila	
”Sodankylän, Inarin ja Utsjoen sääksi-projektin kenttätööt”	500,00
2) Pertti Koskimies, Kirkkonummi ”Kaakkois-Suomen sääksi-projektin kenttätöiden jatkaminen”	500,00
3) Vesa Hyyryläinen, Lammi ”Kainuun sääksi-projektin kenttätööt”	500,00
4) Dick Forsman, Kirkkonummi Tunnustusapuraha sääksiaiheisen garfiikan tuottamiseksi säätiön tarkoituksiin	500,00
Apurahat yhteensä	2.000,00 euroa

8. Säätiön kotisivut

Kotisivujen merkitys säätiön keskeisimpänä tiedotuskanavana on yhä kasvava. Säätiön saama palaute sivujen ajantasaisesta tiedosta on ollut poikkeuksetta myönteistä. Kotisivujen ylläpidosta ja kehittämisestä on vuonna 2010 vastannut edelleen **Yrjö Kuronen**.

Piilokojujen varausjärjestelmä on erinomainen esimerkki onnistuneesta kotisivujen käyttösovelluksesta. Kuvaajat antoivat vuoden aikana useita tunnustuksia hyvin toimivasta tilausjärjestelmästä. Pienin tarkennuksin järjestelmää voidaan kuitenkin edelleen kehittää vielä paremmin toimivaksi.

Parhaiten kotisivuja voitaisiin kehittää välittämällä sinne ajantasaisia ilmoituksia, tiedotuksia, juttuja, linkkejä, kuvia jne. Tähän juttujen etsintä- ja välitystyöhön toivotaan kaikilta hallituksen ja työvaliokunnan jäseniltä aktiivista otetta vuoden 2011 aikana.

9. Tiedotustoiminta, retket, luennot ja yleisötilaisuudet

9.1 Tiedottaminen

Säätiön tiedotusvastaavana on vuoden aikana toiminut **Terho Poutanen**.

Säätiön omia tiedotteita julkaistiin kaikkiaan kahdeksan. Tärkeimmät tiedotteet koskivat säätiön 20-vuotisjuhlavuotta. Aikaisempien vuosien tapaan tiedotusvälineet olivat varsin kiinnostuneita sääksen suojelutyöhön liittyvistä asioista ja eri puolilla maata julkaistiinkin useita säätiötä koskevia uutisia tai niiden pohjalta laadittuja artikkeleita. Säätiön 20-vuotisjuhlan tiimoilta tehtiin tv:n alueuutisiin parikin pientä uutispätkää. Radio Häme puolestaan välitti vuoden aikana useita sääksen suojelu- ja tutkimustyöhön liittyviä uutisia.

Kainuun Sanomissa oli laaja ja hyvin tehty artikkeli Kainuun sääksiprojektista. Juttu perustui pitkälti **Vesa Hyyryläisen** tavanomaiseen työpäivään maakunnan sääksimetsissä.

Kangasalan matkailuesitteessä 2010 oli lyhyt kuvallinen esittely sääksikeskuksesta.

9.2 Luennot, messut ja yleisötilaisuudet

Säätiö osallistui seuraaviin tilaisuuksiin:

Hämeen Luonto 2010 seminaari ja kuvakilpailu (Hämeenlinna)

Hämeenlinnan kirjasto 23.1.2010

- ”Satelliittisääkset”, Pertti Saurola
- posterit säätiön toiminnasta, Yrjö Kuronen
- säätiö osallistui seminaariin yhtenä sen järjestäjistä

Pirkanmaan matkailumessut 2010 (Tampere)

Pirkkahalli 16. – 18.4.2010

- säätiöllä yhteisosasto Taigabird Oy:n kanssa
- Pohtiolammen esittely
- säätiön työn esittelijänä toimi Juhani Koivu

Taloustmetsien monimuotoisuus 8. -9.6.2010 (Evo/Harviala)

Suomen Metsäyhdistyksen ja UPM:n järjestämä täydennyskoulutustilaisuus biologian opettajille

- sääksen tutkimus- ja suojelutyön esittely, Juhani Koivu

Erämessut 10. – 13.6.2010 (Riihimäki)

Säätiö yhteisosastolla Kanta-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen ja Riihimäen Seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa.

- sääksen suojelu- ja tutkimustyön esittelijöinä Markku Hyvärinen, Seppo I Saarinen ja Juhani Koivu

Elomessut 16. – 17.8.2010 (Hämeenlinna)

Säätiö oli messuilla mukana ProNatura Finlandin yhteisosastolla.

- esittelijöinä Markku Hyvärinen ja Panu Villanen
- osaston rakennustyöhön osallistui Juhani Koivu

Säätiön 20-vuotisjuhlaseminaari (Hämeenlinna)

Verkatehdas 6.11.2010

- luennoitsijoina Pertti Saurola, Pertti Koskimies, Sami Lyytinen, Ilmari Häkkinen, Timo Tuomola ja Juhani Koivu
- kuvanäyttely Hannu Vainiopekka
- posterit Yrjö Kuronen ja Vesa Hyyryläinen
- paikalla 148 osanottajaa
- seminaarin puheenjohtaja toimi professori Juhani Lokki

9.3 Valmistettu info- ja myyntimateriaali

Valmistetut posterit:

- ”Säätiön esittely”, Yrjö Kuronen
- ”Satelliittisääksi Jukka”, Juhani Koivu
- ”Nettikameran tilastotietoja”, Yrjö Kuronen
- ”Kainuun sääksiprojekti”, Vesa Hyyryläinen

Muu materiaali:

- pönttöjä valmistettu noin 370 kpl
- T-paitoja 100 kpl
- mukeja 30 kpl
- ovimagneetteja 200 kpl

10. Säätiön saamat lahjoitukset

10.1 Säätiön saamat materiaalilahjoitukset ja muu vastaava tuki

Saarioinen Oy, Kymppi-Maukkaat Oy, Marli Oy, Oy Lunden Ab Jalostaja

- erä hernekeittoa, makkaraa, pakasteita, mehua ja sinappia, yhteisarvo noin 300 euroa
- tuotteet hankittiin Tornien taisto -tapahtumaan
- yhteyshenkilönä Jukka Rahunen

Wääksyn kartano

- erä haapaa, arvo noin 300 euroa
- puutavarasta valmistettiin pönttöjä säätiölle
- yhteyshenkilönä Juhani Koivu

Hämeen ELY-keskus

- pönttösorvin vuokra 3 x 80 = 240 euroa
- yhteyshenkilönä Juhani Koivu

Säätiön asiamies

- erä työkaluja ja materiaaleja, arvo noin 250 euroa

10.2 Rahalliset lahjoitukset ja muut avustukset

Hämeenlinnan kaupunki

- säätiön 20-vuotisjuhlaseminaarin vieraiden kahvitus 1.620,00 euroa

Eero-Pekka Paavolaisen sukulaiset

- merkkipäiväonnitteluna 300 euroa

Useat yksityishenkilöt

- lahjoitusten arvo yhteensä noin 2.200 euroa

10.3 Hallituksen ja työvaliokunnan jäsenten matka- ym. kulut

Hallituksen ja työvaliokunnan jäsenet ovat aikaisempien vuosien tapaan lahjoittaneet säätiölle jokseenkin kaikki säätiön eri hankkeiden yhteydessä heille syntyneet matkakustannukset.

Henkilöstön matkoja ovat olleet esimerkiksi työ-, kokous-, luento- ja materiaalien kuljetusmatkat. Varsin runsaasti kilometrejä on syntynyt uusien pesäpaikkojen tiedustelumatkoista ja tekopesien rakennusmatkoista (Harri Koskinen ja Juhani Koivu).

Tällä hetkellä säätiön talous ei edes kestäisi jäsenistön matkakustannusten korvauksia, sillä hallituksen ja työvaliokunnan jäsenille karttuu säätiön erilaisissa tehtävissä varovaisenkin arvion mukaan yhteensä noin 20.000 – 25.000 ajokilometriä/vuosi.

Säätiön henkilöstö on niin ikään edelleen lahjoittanut myös huomattavan osan heille säätiön töissä aiheutuneista sekalaisista pienkustannuksista. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi tulostimien musteet, paperit, CD-levykkeet, osa postimaksuista sekä säätiön vieraiden ja talkoolaisien kahvitukset.

Säätiö kiittää kaikkia työnsä tukijoita.

11. Merkkipäivät, edustukset ja huomionosoitukset

11.1 Merkkipäivät ja huomion osoitukset

- **Jukka Rahusen** läksiäistilaisuus sääksitornilla 20.8.2010; säätiön muistolahjana Jukalle ojennettiin Alessandro Troisin metsoaiheinen grafiikka ja säätiön kunniakirja n:o 10
- tervehdyskäynti **Aimo Korhosen** luona Lintumäessä 23.11.2010; säätiön tervehdyksen kävivät esittämässä Jukka Rahunen ja Juhani Koivu
- **Aimo Korhosen** hautajaiset Ahveniston kappelissa Hämeenlinnassa 27.11.2010; viimeisen tervehdyksen säätiön pitkäaikaiselle ja arvostetulle hallituksen jäsenelle kävivät Aimon arkulle laskemassa Juhani Lokki, Jukka Rahunen ja Juhani Koivu
- **Eero-Pekka Paavolainen** 8.12.2010 80 v. (Helsinki); kahvitilaisuus SLL:n tiloissa, ”Erkalle” luovutettiin säätiön kunniakirja n:o 11, säätiötä tilaisuudessa edustivat Terho Poutanen ja Juhani Koivu

11.2 Muut edustukset

- säätiön asiamies on edustanut säätiötä Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistyksessä ja ProNaturan eri hankkeissa
- säätiön asiamies on edustanut säätiötä Asunto-osakeyhtiö Hämeentie 4:n yhtiökokouksissa ja neuvottelutilaisuuksissa
- **Markku Hyvärinen** on edustanut säätiötä Kanta-Hämeen lintutieteellisessä yhdistyksessä
- **Vesa Hyryläinen** ja **Panu Villanen** ovat edustaneet säätiötä Hämeen ympäristökasvatusyhteistyöhanke ”Hyrrässä”

12. Annetut lausunnot, selvitykset ja ilmoitukset

12.1 Humponvuoren ja Pärepuukallion sääksenpesät vaaravyöhykkeessä

Ennakkolausunto Hauhon Humponvuoren pohjoispuolelle suunnitteilla olevan Visakiven maa-aineksenottoapaikan mahdollisista haittavaikutuksista Humponvuoren ja Pärepuukallion sääksiparien pesintään. Lausunto annettiin Hämeen ELY-keskukselle 24.2.2010.

12.2 Anjalankosken Vehkaojansuo

Harri Koskinen ja Juhani Koivu kävivät 23.4.2010 Anjalankosken Vehkaojansuolla ja tarkastivat suoalueen sääksenpesät. Kaksi pesää sijaitsee Vapon turpeenottoalueella ja Kaakkois-Suomen ELY-keskus edellytti, että ennen töiden aloittamista pesien käyttöasteesta on saatava asiantuntijalausunto. Kirjallinen lausunto annettiin 25.4.2010.

12.3 Juvan Loukeenvuoren tuulivoimalat

Säätiö antoi Juvan kunnanhallitukselle ja Rantasalmen ympäristölautakunnalle lausunnon Loukaanvuoren tuulivoimaloiden yva-selvityksestä, joka linnuston (erityisesti sääksen) kohdalta sisälsi runsaasti suoranaisia asiavirheitä. Teknisen korkeakoulun professori Juhani Pitkäranta oli aloitteen tekijä tämän asiantuntijalausunnon saamiseksi päättäjien käyttöön. Kirjallinen lausunto annettiin 28.9.2010.

12.4 Annetut ilmoitukset

Säätiö jätti 12.9.2010 rikosilmoituksen Kangasalan poliisille sääksikeskuksessa tapahtuneista kalavarkauksista ja pienestä ilkiavallan teosta. Ilmoitus koski neljää kalavarkautta tahi varkauden yritystä. Poliisi ei sittemmin ole ilmoittanut säätiölle mitään rikostutkimusten edistymisestä.

13. Säätiön kiinteä omaisuus ja asunto-osakkeet

13.1 Sääksikeskus

Sääksikeskus käsitti vuoden 2010 lopussa seuraavat rakennukset ja rakennelmat:

- Sarsan opastuskeskus ja sääksikeskus (päärakennus)
- huolto- ja toimistorakennus
- sääksitorni pitkospuineen (ns.yleisötorni); tornissa on viisi kuvauspaikkaa käsittävä kuvaajien osasto
- huoltosilta
- 5 kuvaus- ja tarkkailukojua
- 1 kuvaustorni
- lasten leikkikenttä laitteineen, pienoisgolfrata
- 4 kevytrakenteista pientä ulkovarastoa
- 1 iso ulkovarasto
- 1 lintutorni (pihatorni), valmistui kesällä 2010

Kaikki rakennukset ja rakennelmat sijaitsevat Wääksyn kartanon omistamalla maalla, joka on vuokrattu säätiölle.

13.2 Asunto-osakkeet

Säätiö omistaa yksiön osoitteessa Hämeentie 4 B 24, Hämeenlinna. Yksiö on ollut vuokrattuna koko vuoden 2010 ajan.

14. Säätiön säännöt uudistettiin

Patentti- ja rekisterihallitus vahvisti Sääksisäätiölle muutetut säännöt 29.9.2010.

Sääntöihin on lisätty uusi pykälä (6§), jossa todetaan säätiön toiminnanjohtajan asema ja hänen keskeiset tehtävänsä. Tässä yhteydessä säätiön asiamies -nimike lakkaa ja se korvataan toiminnanjohtaja -nimikkeellä. Muut sääntömuutokset ovat lähinnä teknisiä ja niillä säätiön säännöt on saatettu ajan tasalle ottaen huomioon mm. kirjanpitolain muutokset.

15. Säätiön taloudellinen tila ja arvio säätiön talouden todennäköisestä kehitymisestä tulevan vuoden aikana

15.1 Eräitä säätiön talouden tunnuslukuja

Säätiöllä oli vuoden 2010 päättyessä varoja eri pankkitileillä käyttövaroina noin	13.000 euroa	
Syyskuun puoliväliin 2011 mennessä saadaan piilokojujen vuokrausmaksuina sisään odotusarvon mukaan noin	18.000 euroa	
Tämän lisäksi on määräaikaistalletuksena talletettuna asunto-kaupasta saatu rahaerä (peruspääomaa)	<u>25.500 euroa</u>	56.500 €
Odotettavissa olevia merkittävimpiä menoja vuoden 2011 aikana:		
- Pohtiolammen maapohjan vuokra	1.000 €	
- patojärjestelmän saneeraus (Taigabird Oy maksaa toisen puolen)	5.000 €	
- uusi piilokoju	2.000 €	
- apurahat	1.500 €	
- kalahankinta	2.000 €	
- kalarehut	1.500 €	
- sääksituotteiden hankinnat	<u>1.500 €</u>	
Menot vähintään		14.500 €

Menopuolen suuri avoin kysymys on Wääksynjoen patojärjestelmien saneerauksen vaatima menoerä. Patojärjestelmä on rakennettava vastaamaan Vesijärven uusittuja (2009) säännöstelyvaatimuksia. Säätiö on toimittanut yli-insinööri Raimo K Nissisen laatiman selvityksen Pirkanmaan ELY-keskukselle, mutta sieltä ei vielä ole saatu lausuntoa siitä, kuinka laajoihin padon saneeraustöihin on ryhdyttävä. Jos patoon joudutaan hakemaan vesioikeuden uusi päätös (edellinen 14.12.1972), merkitsee se jo lupaprosessin kohdalta kenties noin 6.000 euron suuruista menoerää. Riippuu kokonaan siitä, minkälaiset uudet tulva-aukot viranomaiset vaativat patoon rakennettavaksi, saattavat rakennuskustannukset pahimmillaan nousta jopa noin 30.000 euroon.

Tällainen kustannuserä merkitsee jo sitä, että säätiön on pyrittävä hakemaan taloudellista avustusta joko valtiolta tahi yrittää saada padon saneeraustyö EU-hankkeeksi.

Säätiöhän käynnisti jo vuonna 2009 selvitystyön, joka koski vanhojen, siis jo talouskäytöstä poistettujen, kala-altaiden muuttamista lintuvedeksi. Kohteeseen kävi jo tutustumassa mm. elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen. Heti tämän vierailun jälkeen tuli tieto Vesijärven vesien uudesta säännöstelysuunnitelmasta. Mahdollinen lintuvesihanke on nyt odottamassa päätöksiä patoasiasta, koska altaiden vesin sääntely on puolestaan tiukasti sidoksissa patojärjestelyyn. Näin ollen patoasia on saatava ratkaisuun, ennen kuin lintuvesisuunnitelmaa kannattaa viedä lainkaan eteenpäin.

15.2 Huoltorakennuksen EU-hankkeesta leikattu 20%:n korvaus (2006)

Tarkasteltaessa säätiön tämän hetkistä taloudellista tilaa ei voida sivuuttaa säätiön EU-hankkeelta leikattua 20 %:n tukiosaa (2006). Niin kuin viime vuoden toimintakertomuksessa lyhyesti todettiin, säätiö jäi tässä asiassa noin 15.000 euroa tappiolle. Ns. riidatonta osaa on noin 6.000 euroa, mikä sekin on säätiön tulot huomioon ottaen varsin merkittävä summa.

Leikkaus johtui siitä, että TE-keskuksen ilmoituksen mukaan säätiö ei ollut hakenut EU-hankeiden ohjeiden mukaisesti **ennakkoon** oikeutta poiketa vähäisessä määrin rakennuskohteen vahvistetusta hankesuunnitelmasta. TE-keskuksen peruste on täysin kestävä. **Säätiö oli ohjeiden mukaisesti hakenut jo vuotta** ennen hankkeen päättymistä ko. oikeutta poiketa hankesuunnitelmasta. Säätiö oli jopa saanut useita suullisia vastauksia Kantri ry:ltä, että asia on järjestyksessä. Säätiön hakemus oli kuitenkin **kadotettu TE-keskuksessa**, joten se ei koskaan tullut perille päättävälle virkamiehelle. Säätiön asiamiehen loputtoman painostustyön tuloksena asiakirja löytyi TE-keskuksesta viimein 23.11.2007.

Silloinen TE-keskuksen suunnittelujohtaja Kaarina Rikala piti asiaa erittäin selvästi TE-keskuksen omana virheenä. Säätiö sai ohjeen valittaa virallista tietä asiasta. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta tutki asiaa vuoden päivät ja ilmoitti, että heidän toimenkuvaansa ei lainkaan kuulu hallinnollisten työnkulkujen epäselvyyksien käsittely, ainoastaan päätösten oikeellisuus. Säätiö haki tämän jälkeen muutosta asiaan KHO:lta, mutta ei saanut valituslupaa. Käytännössä valitustie loppuu tähän.

Säätiön asiamies kävi vuoden 2010 keväällä selvittämässä asiaa vielä puolen päivän mittaisessa neuvottelussa Kantri ry:ssä. Lopputulos tästä neuvottelusta Kantrissa oli se, että toimintaryhmän uusi toiminnanjohtaja totesi yksikantaan puheena olevan virheen olleen TE-keskuksen, ei Kantrin.

Tämän jälkeen säätiön asiamies kävi neuvottelemassa asiasta Pirkanmaan ELY-keskuksen (entinen TE-keskus) hallintojohtaja Matti Salon luona ja lähetti hänelle vielä tähän tapaamiseen pohjautuvan kirjallisen selvityspyynnön 1.3.2010. Säätiö sai vastauksen 2.8.2010, jossa asiakirjan katoaminen kyllä edelleen tunnustetaan, mutta taitavin sanakääntein todetaan, että asian käsittelyn myöhemmissä vaiheissa TE-keskuksessa on asia korjattu: ”...viimeisinkin ulkoalueita koskeva Sääksisäätiön tahdonilmaisu on otettu huomioon”.

Käytännössä tämä ”viimeisen tahdon huomioon ottaminen” tarkoittaa kuitenkin sitä, että säätiöltä leikattiin täysin kestävämmän perustein 6.506 euroa ja määrättiin vielä sanktiona tehtäväksi tuhansien eurojen arvoiset lisätyöt. Siitä, että juuri kadoksiin joutuneella asiakirjalla, jota toimintaryhmä Kantri oli asianmukaisesti puoltanut, ja jolla täsmälleen ohjeiden mukaisesti oli haettu muutosta hankesuunnitelmasta poikkeamiseen, ollaan ELY-keskuksen vastauksessa viisaasti vaiettu.

Hallintojohtaja Salo lopettaa vastauksen kuitenkin: ”ELY-keskus esittää näkemyksensä, että nyt on aika panna piste selvityspyynnössä tarkoitetuille asioille ja katsoa meneillään olevaa ja mahdollisesti tulevaa ohjelmakautta eteenpäin”.

Seuraavaksi säätiön kannattaa tehdä ELY-keskukselle virheen oikaisuvaatimus, jossa vaaditaan kadoksiin joutuneen asiakirjan uudelleen käsittelyä ja siitä aiheutuneen virheen oikaisua hallintolain 9§:n mukaisesti.

15.3 Arvio säätiön talouden todennäköisestä kehitymisestä lähivuosina

Tällä hetkellä näyttää siltä, että säätiön parhaaksi tulonlähteeksi on muodostumassa sääksikeskuksen piilokojujen vuokraaminen kuvaajille. Tästä saatavat tulot saattavat parhaassa tapauksessa nousta 15.000 – 20.000 euroon kesäkaudella. Näin saatavista tuloista menee kuitenkin noin puolet kalorien, kalarehujen ja suojamateriaalien hankintaan. Kalakannan ylläpito merkitsee ympärivuotisesti myös huoltohenkilöstön palkkamenoja, jotka ovat ainakin osin rasittamassa tätä tuloerää.

Tämä tulolähde on säätiölle sinänsä erinomaisen hyvä ja merkittävä, mutta se on myös äärimmäisen riskialtis. Pitkällä aikavälillä on todella vaikeata ennakoita tämän toiminnan todellista kannattavuutta. Riskinä on nähtävä: ravintokalorien huono saatavuus, kalarehun jatkuva hinnannousu, kuivat kesät, Wäaksynjoen vedenjuoksutus uusien säännösten mukaan, saukkojen aiheuttama kalahävikki talvisin, kalavarkaudet, ilkeävalta, kuvaajien yhä kasvavat vaatimukset kuvauspaikkojen suhteen yms. ulkoiset tekijät, joita on runsaasti tässä lueteltujen lisäksi.

Toisen tulonhankintaryhmän muodostavat erilaiset ”sääksituotteet”. Tällaisia tuotteita on säätiöllä tällä haavaa hieman toistakymmentä eri myyntiartikkelia: postikorteista aina sääksen tekopesiin saakka. Sääksituotteiden markkinoinnilla on suojeluvaroja saatu vuosittain kartutettua muutamalla tuhannella eurolla/vuosi. Säätiön tuotekehittely on kuitenkin ollut varsin alkeellista ja niinpä säätiöltä edelleen puuttuvat vetovoimaiset myyntiartikkelit. Säätiö voi toki hyödyntää erikoisosaamistaan esimerkiksi maksullisten tekopesien rakentajana, mutta työn tilaajia on tällaisen tuotteen kohdalla varsin satunnaisesti, jos lainkaan. Välillisesti tuotekehittely onkin yksi säätiön varainhankinnan tulevaisuuden keskeisimpiä haasteita. Esimerkiksi korkealuokkaisen sääksiaiheisen kirjan aikaansaaminen ja julkaiseminen saattaisi tässä vaiheessa olla yksi avain talouden kehittämisessä.

Muistutettakoon tässä yhteydessä, että säätiön omistaman yksión (Hämeentie 4, Hämeenlinna) vuokratulot tulevat vielä vuosikausien ajan menemään talon putki- ja hissiremontista aiheutuneen merkittävän kuluerän kompensointiin.

Yhteiskunnassa vallitseva taloudellinen laskusuhdanne ei ainakaan helpota pienen säätiön talouden lujittamista. Tästä huolimatta on nähtävä, että säätiö pystyy hyvin jatkamaan tärkeitä työtään, mikäli vuosibudjetit mitoitetään 15.000 – 20.000 euron suuruusluokkiin. Käytännössä tämä merkitsee kuitenkin sitä, että sääksikeskuksen toiminnan taso ja laajuus säilytetään nykytasollaan. Niin ikään vuosittaiset apurahat on jäädytettävä suuruusluokkaan 2.000 euroa/vuosi, vaikka tarvetta olisikin kasvattaa niitä huomattavasti.

Säätiö on toiminut nyt 20 vuotta maamme linnustonsuojelun kenttätyön monipuolisena tukijana. Tänä aikana se on jakanut apurahoja yhteensä noin 45.000 euroa sääksen tutkimus- ja suojelutyön tukemiseen ja perustanut Kangasalle sääksikeskuksen. Monet ennusmerkit viittaavat siihen, että tällaisen suojelutyön merkitys tulevina vuosina on yhä korostuva. Se asettaa uusia haasteita myös työn taloudellisten edellytysten rakentamiselle. Uskomme vakaasti, että Sääksisäätiö pystyy myös tulevina vuosina merkittävässä määrin tukemaan maamme ympäristöhallintoa tässä vaativassa yhteisessä tehtävässä.

Säätiön puheenjohtaja

Ilmari Häkkinen

Säätiön asiamies

Juhani Koivu